

GÂNDIREA ACADEMICĂ ÎN EVOLUȚIA STOMATOLOGIEI ROMÂNEȘTI DIN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA

Alexandru ROTARU¹, Horațiu ROTARU²

hrotaru@yahoo.com

ABSTRACT: The article describes the historical moments Romanian Dentistry went through, from a practical, empirical, craft to an academic profession and medical science. Obstacles, which had to be surmounted as well as personalities that brought a decisive contribution to the recognition of Dentistry as component of medical science and profession are described in the text. The facts belonged to the first half of the XXth century. All historical dates are shown in the national and international context of the academic development of the specialty, of that time.

KEYWORDS: dentistry, stomatology, medicine, founders.

Stomatologia, la fel ca și Chirurgia sau alte ramuri medicale ale științei a ajuns în Medicină plecând de la simple îndeletniciri practice, care nu aveau la bază decât cunoștințe empirice și nu studii medicale universitare.

Originea Stomatologiei, ca profesie și știință, este în Dentistica practică, o îndeletnicire care a fost dominată multe secole de **concepția izolaționistă** conform căreia dinții erau considerați elemente inerte, implantate în osul maxilar, fără legături funcționale cu acesta și prin urmare, nici cu restul organismului. Au trecut secole până s-a constatat că nimic din ceea ce aparține organismului, în cazul în discuție, dinții, nu este izolat și independent, ci totul se află și funcționează în interdependență.

Sub acest aspect Stomatologia a fost mai vitregită decât celelate discipline medicale, fiind privită ca o îndeletnicire tehnică și nu medicală [1, 2].

Durerea, hemoragia, infecțiile de origine dentară și multe altele, unele dintre ele foarte severe, care implicau inclusiv riscul vital, au atras atenția asupra faptului că acestea sunt în interrelație nu numai între ele, dar și cu restul organismului. Prin urmare, fiind parte a organismului, ca

1 Prof. dr., Clinica de Chirurgie Orală și Maxilo-Facială, UMF „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca; membru al Filialei CRIFST – Cluj-Napoca.

2 Dr., Clinica de Chirurgie Orală și Maxilo-Facială, UMF „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca; membru al Filialei CRIFST – Cluj-Napoca.

preocupare, aparțin medicinei și nu tehnicii. Primele țări care au agreat această idee au fost Franța, Germania, Austria, Ungaria, Anglia, Italia și Rusia. În România ideea interrelației dinților cu cavitatea bucală și cu restul organismului a fost consemnată prima dată în 1828 de către dentistul L. Selinger (Selinger), în cartea sa „Povățuire pentru curățirea gurii și păstrarea sănătății dinților și altor boale ale gurii”. Cartea a fost tipărită cu litere chirilice și „cu a dumnealui cheltuială la Privileghiata Tipografie din București” [3].

În capitolul denumit „Pentru mirosul gurii” explică faptul că „*acest miros are pricini dinlăuntru și din afară. Pentru pricinile dinlăuntru, aprecia el, este bine să se cheme un doftor*”. Între acestea menționează „*Scorbutul ca una dintre pricinile care provoacă umflarea, roșeața, grabnica curgere de sânge din gingie, dezlipirea lor de dinți, putoarea gurii, etc.*” [3].

La sfârșitul secolului XIX țările mai sus menționate au decretat Dentistica drept o ramură specială a Medicinii. Și în România au fost câteva personalități care la vremea respectivă s-au alineat acestei idei. Astfel dr. Iacob Felix, medicul șef al capitalei, un om cu vederi largi și un mare organizator de sănătate, poate cel mai mare după Carol Davila, deja în 1893 a formulat „Reglementări privind libera practică a Dentisticii” pe care le-a propus Guvernului și Ministerului Sănătății, fapt lăudat la vremea respectivă de străinătate.

Între prevederile acestora se stipula că: „*dentiștii trebuie să fie Doctori în Medicină iar cei care vin la noi din străinătate cu acest titlu, să posede dreptul de liberă practică a Medicinii și în țara care le-a acordat acest titlu, și după aceea, trebuie trecut un examen de admitere conform legii de la noi. Examen care să le confirme competența*” [4].

La data elaborării acestei legi, țara noastră era lipsită de medici specialiști stomatologi. Ca urmare, înspre ea au venit tot felul de practicieni dentari, mai mult sau mai puțin avizați care făceau grave erori profesionale. În consecință a fost nevoie de o lege restrictivă care să prevină aceste erori provocate de uzurpatorii de titluri. Uzurpatorii ce profitau de imperfecțiunile legilor Haret și Istrati. Legi care între altele, acordau practicienilor dentari, fără studii universitare, dreptul de a se intitula „Doctori în Chirurgia dentară” (după modelul francez n.n.). Un titlu care cu ușurință se confunda cu cel de „Doctor în Medicină și Chirurgie Dentist”. Acest din urmă titlu, fiind obținut numai de către absolvenții facultății de Medicină care au urmat cursurile post universitare de Stomatologie.

Prin urmare *Legea Felix* din 1893 a obligat ca Dentistica Clinică să fie practică numai de cei cu studii universitare în Medicină.

Deși a fost aprobată de Guvern, această lege nu s-a aplicat, în realitate rămânând în funcție legile Haret și Istrati, legi permissive pentru neprofesioniștii în ale Dentisticii. Această nefastă situație a fost facilitată și de faptul că în țara noastră la acea dată nu se găsea nici măcar un rudiment de început al învățământului stomatologic ca specialitate. În consecință starea sanitară stomatologică a populației era total descoperită. Necesitatea acestei specialități a fost resimțită de altfel în toate țările, inclusiv în țările din avangardă.

În condițiile specificate se impunea și în România ca cel puțin partea de urgență stomatologică să poată fi rezolvată. Este vorba îndeosebi de durerea de origine dentară, traumatismele, infecțiile și hemoragiile din acest domeniu. Faptul a devenit un serios argument pentru includerea unui curs de stomatologie în curricula studenților de la Facultatea de Medicină pentru ca viitorii absolvenți cu titlul de Doctori în Medicină și Chirurgie să posede și cunoștințele stomatologice necesare în caz de urgențe. Acesta ca un prim pas, apoi pentru problemele de detaliu ale Stomatologiei, să se organizeze cursuri post universitare de specializare în Stomatologie.

Primul medic român de o excepțională valoare care a insistat pentru realizarea acestor deziderate a fost D. D. Niculescu din București, specializat în Stomatologie la Paris. Întors la București, el a insistat pe lângă Facultatea de Medicină să obțină un curs de Dentistică pentru studenții din anii terminali.

În urma unui examen în fața unei comisii compusă din profesori celebri: Thoma Ionescu, Paul Petrini, Severeanu, etc. a obținut Docența și dreptul de a înființa un curs facultativ de Dentistică. A susținut prin forțe proprii acest curs timp de trei ani, cu o tematică atât de atractivă pentru studenții mediciniști, încât a avut o foarte bună audiență, continuă și numeroasă, fapt remarcabil de conducerea Facultății. În acest interval de timp docentul Niculescu a scris și un valoros tratat de Stomatologie extins pe 660 de pagini, premiat de Academia Română, condusă la acea vreme chiar de Prof. Emil Racoviță care l-a elogiat pe autor pentru valoarea științifică, didactică și practică a lucrării. Ea a fost mult apreciată și în străinătate.

Din motive greu de înțeles, la acea dată, solicitarea docentului Niculescu de a obține o catedră de Dentistică în cadrul Facultății de Medicină din București, nu a fost acceptată, iar la decizia de respingere au

contribuit și unii profesori, medici, geniali în specialitatea lor. Un paradox al genialității!

Mai târziu, prin 1910, dr. Iacob Felix, deja amintit, fiind la curent cu evoluția europeană a științei medicale a pus din nou în discuție statutul academic al Stomatologiei. Era după Congreșele Internaționale de la Moscova și Paris la care s-a insistat asupra ideii de includere a Stomatologiei din statele civilizate în Sistemul de învățământ medical superior. Și de această dată legea formulată de el a fost acceptată dar nu și aplicată [2].

Primul Război Mondial ca și cel Balcanic, pe lângă dezastrele sanitare pe care le-au provocat, au scos la iveală și particularități ale medicinei de război, necunoscute până atunci. Patologia stomatologică a fost una dintre aceste particularități.

În amintirile sale, celebrul profesor Iacob Iacobovici, fondatorul învățământului chirurgical din Cluj consemna: „*Importanța învățământului stomatologic am apreciat-o cu deosebire în timpul campaniei trecute (Războiul Balcanic n.n). Dintre numeroșii răniți pe care i-am îngrijit, cei care m-au impresionat mai mult au fost mutilații feței și în special cei ai maxilarelor. Spitalul de campanie la care lucram la început nu ne permitea decât un ajutor sumar pentru a suporta transportul răniților. Mai târziu am lucrat la un spital de evacuare și aici am putut urmări pentru mai mult timp o serie din acești mutilați, cărora noi nu le puteam face decât foarte puțin. Chemat, fiind profesor la Cluj, am avut ocazia să colaborez cu Gheorghe Bilașcu, fost chirurg și profesor de Stomatologie. Răniții din timpul campaniei contra Ungariei, beneficiau acum de îngrijiri medicale și stomatologice care asigurau vindecări necunoscute altădată*” [5, 6].

Prin această constatare marele chirurg și profesor sublinia nu numai progresele mari stomatologice apărute în condiții de război, dar și calitatea și înalta pregătire profesională a fondatorului învățământului stomatologic românesc, prof. dr. Gheorghe Bilașcu.

Într-adevăr, prof. dr. Gheorghe Bilașcu a venit la Cluj având în spate nu numai succesele stomatologice remarcabile din Budapesta, dar și experiența pe care el a câștigat-o în condițiile de război [7].

Paradoxal, dar în acele condiții Stomatologia s-a dezvoltat cu un ritm necunoscut până atunci. Acela a fost momentul în care ideea de apartenență a Stomatologiei la Medicină a câștigat mult teren și la noi.

În România cel care a consacrat statutul academic al Stomatologiei a fost dr. Gheorghe Bilașcu. El a înființat după Primul Război Mondial

prima catedră și clinică de Stomatologie în cadrul Facultății de Medicină a Universității Daciei Superioare din Cluj [8].

În noile condiții istorice apărute după acel război, cel puțin în Transilvania, structura învățământului a cunoscut o reorganizare importantă. O universitate în limba română era necesară și demult așteptată. Între marii ctitori ai ei a fost și dr. Gheorghe Bilașcu, un român maramureșean, reputat profesionist și cadru didactic universitar la Facultatea de Medicină din Budapesta. El a răspuns la chemarea Consiliului Dirigent pentru a pune bazele Învățământului Superior Stomatologic la Cluj. Având o vastă pregătire medicală, după o experiență la Facultatea de Medicină din Budapesta la catedrele de Anatomie și Fiziologie, ca preparator, la clinicie de Chirurgie și Laringologie, Ortopedie, Obstetrică, Oftalmologie, ca asistent, la Stomatologie ca șef de lucrări, sau la cabinetul privat ca practician, dr. Ghe. Bilașcu și-a format o gândire corelativă și o viziune integralistă suficient de solide pentru a putea poziționa la Cluj Stomatologia între materiile de studiu obligatorii, pentru studenții de la Facultatea de Medicină [9, 10, 11, 12].

Marele profesor Iacob Iacobovici, după Iuliu Hațieganu vocea cea mai ascultată în Consiliul Profesorat al Facultății de Medicină l-a sprijinit într-un mod remarcabil pe Gheorghe Bilașcu în a-și pune în practică concepția de organizare și de integrare a învățământului stomatologic în cel de medicină [13].

Organizarea spațiului de învățământ și dotării lui cu instrumente și aparatură a gândit-o astfel încât să corespundă nivelului echivalent celor mai avansate țări din Europa la data respectivă. Strădania lui în acest sens rezultă între altele din presa vremii, dar și din procesele verbale ale Consiliului Profesorat al Facultății de Medicină [14, 15].

În ședința Consiliului Profesorat din 4 octombrie 1923 s-a discutat și aprobat cererea prof. Bilașko privind suplimentarea cu 700.000 lei pentru terminarea lucrărilor Clinicii Stomatologice, prin subvenție din partea Ministerului Sănătății, ca fiind singura școală universitară cu acest scop din țară [15].

În context este de menționat faptul că o parte din fondurile necesare erau aprobate deja de Ministerul Instrucțiunii.

Prin aceste strădanii prof. Bilașcu „din nimicul pe care l-a găsit a lăsat la tragica sa dispariție un local înzestrat cu tot ce trebuie unei bune școale” [2].

În privința activității didactice, prof. Bilașcu prezentându-și argumentele în fața Consiliului Profesorat al Facultății de Medicină, Ministerului

Instrucțiunii și Ministerului Sănătății s-a înțeles faptul că pentru viitorii doctori universali (titul vechi, echivalent cu cel de generaliști de azi, n.n.) nu este suficient doar un curs teoretic, ci obligatoriu și un stagiul practic, cel puțin în probleme de urgențe stomatologice, la care ei ca doctori, trebuie să facă față în teren. Iar aceste urgențe în covârșitoarea lor majoritate, implică aspecte chirurgicale, în parte deja menționate. De asemenea trebuie recunoscute tumori ale gurii și maxilarelor, stări precanceroase, malformații sau anomalii dento-maxilare.

Înțelegând necesitățile disciplinei, Consiliul Profesoral al Facultății de Medicină, în data de 19 decembrie 1919, a aprobat pentru prima oară în România, obligativitatea pentru studenții mediciniști din anul IV a cursului și stagiului practic de Stomatologie [16].

Ca urmare, fondatorul acestei discipline a întocmit o programă analitică de învățământ la ultimul cuvânt al științei [17].

Condițiile formale fiind îndeplinite s-a înființat cea de XXI-a catedră dintre cele 23 din cadrul noii Facultăți de Medicină [18, 19].

Cu acesta s-a consfințit și în țara noastră la fel ca și în țările avansate faptul că Stomatologia aparține Medicinii atât ca studiu cât și ca practică. S-a încheiat astfel o perioadă istorică nefastă în care Stomatologia era privită ca o fiică vitregă a Medicinii și neobligatorie în cadrul învățământului Medical Superior.

După cum s-a amintit, ideea exista deja și în țara noastră încă de la sfârșitul secolului XIX dar realizarea practică s-a înfăptuit doar acum.

Inițierea studenților în problemele de urgențe stomatologice în viziunea fondatorului, nu era suficientă pentru a acoperi necesitățile specialității și populației. Prin urmare, trebuia creată o rețea de specialiști iar în acest scop, tot aici la Cluj, prof. Gheorghe Bilașcu a inițiat cursurile post universitare de specializare în Stomatologie.

Tematica cursului și activitatea practică a cursanților absolvenți de Medicină a fost prevăzută pe durata unui an calendaristic la sfârșitul căruia trebuia obținută confirmarea în urma unui examen teoretic și practic. Acest program a fost aprobat în Consiliul Profesoral al Facultății de Medicină și avizat de Ministerul Instrucțiunii și de Direcția Generală Sanitară [15].

Ambele probe, ale examenului de confirmare, atât cea teoretică, cât și cea practică se ridicau la nivelul exigențelor din cele câteva universități europene care pregăteau acești specialiști: Paris, Berlin, Viena, Budapesta, Bologna.

Pregătirea academică în Stomatologie, trebuia completată și susținută și de o activitate științifică. Aceasta necesita să se facă cunoscută atât ca mod de menținere în actualitate a specialității cât și ca demonstrare a implicării Stomatologiei în patologia generală. Revista Clujul Medical a avut un rol important în acest sens. Curând însă, în 1923, prof. Ghe. Bilașcu a înființat revista bilingvă de specialitate intitulată „Revista Stomatologică” respectiv „Stomatologiai Szemle”, editată în limbile română și maghiară. A fost prima revistă de specialitate de nivel academic din țara noastră, redactor șef sau director fiind prof. Bilașcu. La această revistă au fost invitați să publice toți specialiștii din țară [10, 11].

Revista a avut un înalt conținut științific, fiind apreciată și în străinătate [20, 21].

Rolul acestei reviste a fost nu numai cel de informare privind nivelul la zi al științei ci și cel de menținere a legăturii dintre medicii stomatologi în lupta împotriva practicării ilicite a Stomatologiei. Faptul a fost extrem de necesar în condițiile în care după război, între noile frontiere statale, s-au stabilit tot felul de imigranți; diletanți, șarlatani, uzurpatori de titluri, tehnicieni clandestini, neșcolați, unii dintre ei doar cu patru clase și neîndreptățiți a profesia, dar care totuși practicau dentistica [22, 23].

Invadarea profesiei de categoriile de practicieni amintite mai sus a dus la compromisuri profesionale și prejudicii sanitare unele considerabile, pe care ei nu le puteau remedia, grevând activitatea medicilor. Cu toate aceste erori comise de ei lupta a fost grea și de durată, deoarece toți cei menționați dispuneau de un potențial economic semnificativ cu ajutorul căruia influențau deciziile la nivel înalt.

Profesorul Bilașcu văzând acest asalt asupra specialității, din postura sa de Președinte al Asociației Doctorilor în Medicină Stomatologi, a atras atenția că *„pentru binele comun și pentru siguranța Patriei, fiecare trebuie să stea la postul lui”*. Ilustrul profesor sublinia că: *atunci când toți se vor pătrunde de acest mod de cugetare, atunci se va rezolva toată chestia de la sine. Doctorul în medicină universală să se specializeze în stomatologie căci nu poți să tratezi boale ale unor părți din organism, fără să cunoști tainele întregului, iar tehnicianul să se perfecționeze în partea tehnică. Atunci nu se va mai întâmpla ca tineri cu cunoștințe superficiale să călătorească în străinătate și acolo, după ce au mirosit unele – altele din partea tehnicii dentare, să obțină în schimbul unei recompense materiale un certificat de tehnician dentist cu care, reântorcându-se în țară își încep cariera și fac și*

tehnică dentară și dantistică conservatoare și operatorie, nepricepându-se nici la una, nici la alta” [24].

În strădania lui pentru asanarea specialității de mulțimea intrușilor, prof. Bilașcu a fost ajutat substanțial de docenții: D. D. Niculescu și C. Dimitrescu de la București, ș.a. Cu toții au militat pentru introducerea învățământului stomatologic obligatoriu și la București, Iași sau Cernăuți, astfel încât prin inițierea în problemele stomatologice a studenților de la Facultatea de Medicină și prin specializarea medicilor să se rezolve problemele stringente privind sănătatea stomatologică a populației din cadrul noilor frontiere.

Fiecare congres al Asociației Doctorilor în Medicină Stomatologi al cărui președinte a fost Prof. Bilașcu a insistat pe lângă Ministerul Instrucțiunii și cel al Sănătății pentru realizarea acestui deziderat.

Când problemele păreau a se fi așezat pe făgașul lor, în 1926 a intervenit o stenahorie în evoluția lor prin decesul surprinzător al profesorului Bilașcu, cel a cărui gândire academică, talent organizatoric și muncă neostoită a ridicat Stomatologia românească de la o simplă îndeletnicire empirică la o profesie academică și de la banalitate la știință, înscriind astfel disciplina în rândul specialităților medicale. Drama ilustrului profesor s-a întâmplat tocmai când a fost delegat din partea Guvernului să reprezinte știința medicală românească la Congresul de Medicină de la New York [2].

Dispariția sa a fost resimțită atât la nivelul Universității Daciei Superioare unde reputatul profesor avea numeroase responsabilități cât și la nivelul Facultății de Medicină și mai ales al catedrei și Clinicii de Stomatologie care încă nu aveau schema didactică completă.

Urmașul cel mai mare în grad al profesorului a fost șeful de lucrări dr. Ioan Aleman. Din fericire pentru catedră, clinică și forurile științifice sau organizatorice, dr. I. Aleman s-a dovedit a fi un demn și vrednic succesor al profesorului Bilașcu. Tânărul urmaș a fost un foarte bun medic și cadru didactic, având în spate o experiență clinică din teatrul de război, lucrând în spitalele din Brno, Neuburg și Viena. La Viena a lucrat chiar în clinica celebrului profesor Hans Pichler.

Cu această experiență și cu cea pe care și-a format-o alături de maestrul său Bilașcu, și-a obținut o viziune largă asupra specialității și disciplinei de Stomatologie, fapt care i-a permis să preia de facto conducerea catedrei și clinicii cu toate obligațiile didactice, științifice și administrative aferente.

Astfel el a făcut față onorabil marilor deziderate formulate de maestrul său, menținând nivelul acestor activități la standardul de avangardă europeană atins de Franța, Germania, Austria, Italia și Ungaria. Faptul a fost remarcat și la nivelul Ministerului Educației Naționale care nu omologa diplomele medicilor ce au absolvit Facultatea de Medicină în alte țări, decât după avizul inclusiv al catedrei de Stomatologie din Cluj, unde această disciplină era obligatorie [15].

Potențialul intelectual al doctorului Ioan Aleman l-a ajutat să parcurgă la timp toate treptele profesionale: docent 1927, profesor agregat 1932, profesor titular 1935.

În dezvoltarea laturii chirurgicale a Stomatologiei un sprijin esențial l-a primit din partea aceluiași mare susținător al Stomatologiei, Prof. Dr. I. Iacobovici, care într-un discurs al său, a subliniat faptul că Stomatologia este o ramură chirurgicală a medicinei și că ea s-a dezvoltat prin chirurgie [25].

Profesorul Ioan Aleman a meținut standardul pregătirii stomatologice a studenților și medicilor înscriși la specializare chiar și în perioada grea a refugului Facultății de Medicină la Sibiu.

La cursurile de specializare în Stomatologie organizate de el, au conferențiat și nume celebre cum a fost prof. Lindemann din Dusseldorf – Germania, care a prezentat tema: „*Concepții noi în domeniul chirurgiei buco-maxilo-faciale*”. De asemenea a conferențiat dr. Dienner care a prezentat tema: „*Coroanele și podurile silicate*”.

Pe de altă parte activitatea științifică a fost elogiată de somități mondiale în domeniu, cum a fost Victor Veau din Paris. Celebrul profesor francez a făcut acest elogiu cu ocazia aprecierii tezei de doctorat a lui Clima Francisc condusă de prof. I. Aleman cu titlul: „*Tratamentul fisurii palatine*” și susținută în 8 februarie 1943.

Pentru evidențierea gândirii academice a profesorului Aleman, mai merită a fi relevat faptul că „*Revista Stomatologică*” ediatată la Cluj a atins un așa nivel științific încât a fost recezată în numeroase reviste de specialitate din lume: Germania, Cehoslovacia, Franța, Ungaria, Italia, America de Sud, India, etc. [26].

Vremurile grele care au venit peste România după 1940 nu au schimbat sensul de evoluție ascendentă a Stomatologiei, dimpotrivă, noua disciplină medicală în raport cu condițiile de război, în mod paradoxal, s-a dezvoltat atât conceptual cât și factual, cel puțin în Transilvania.

Acesta datorită vredniciei cadrelor didactice care au înțeles imperati-vele momentului privind dezvoltarea disciplinei de Stomatologie și s-au străduit să rămână ancorate în actualitatea profesională și științifică internațională. În refugiul de la Sibiu a Clinicii Stomatologice din Cluj, sub conducerea prof. I. Aleman, nu numai că s-a extins și dotat spațiul clinic și didactic dar și aria de abordare a patologiei stomatologice și de chirurgie buco-maxilo-facială.

Anul 1948 a fost ultimul pentru prof. Ion Aleman deoarece într-un mod tot atât de surprinzător ca și pentru maestrul său Bilașcu a survenit sfârșitul la o vârstă chiar mai tânără, în plină maturitate profesională și științifică. A rămas după el gândirea sa profundă, integrativă și cuprinzătoare. Sunt ilustrative, în acest sens, ultimele sale articole intitulate „Stomatologia în Medicina Preventivă” publicat în Revista Ardealul Medical, nr. 3, din 1948 [27], unde a făcut o amplă expunere privind implicația Stomatologiei în Medicina Preventivă și Socială și, respectiv, „Experiența pe teren în profilaxia cariei dentare” din care rezultă importanța implementării achizițiilor academice și științifice în practica stomatologică din teritoriu [28].

Din aceste articole rezultă și convingerea sa privind necesitatea ca *Stomatologia să nu se oprească la nivelul preocupărilor academice, spitalului sau al cabinetului privat, ci să se așeze pretutindeni în teritoriu, acolo unde populația a așteptat-o de atâta vreme*. A pledat astfel pentru realizarea dezi-deratului pe care maestrul său prof. Bilașcu și-l a propus atunci când a răspuns Consiliului Dirigent să vină la Cluj pentru a pune bazele învățământului stomatologic în cadrul Universității Daciei Superioare. Iar aceasta, nu ca scop în sine, ci pentru progresul științei și cu scopul de a servi necesitățile de veacuri a trăitorilor din acest spațiu românesc.

Mai trebuie notat faptul remarcat de colaboratorul său, șeful de lucrări dr. I Băbuțiu: „*Ceea ce se leagă în special de numele Prof. Dr. Ion Aleman este înfișțarea Secției de Chirurgie Maxilo-Facială prin care Clinica Stomatologică și-a lărgit în mod considerabil câmpul de activitate*” [29].

Cu aceeași dorință și-a început activitatea și, încă tânărul student Ion Aleman care a participat împreună cu medicul stomatolog și fost elev la Budapesta al profesorului Bilașcu, Doctor Gheorghe Bârlea, la preluarea de la unguri în 1919 a modestei baze de învățământ stomatologic de la Cluj. Bază pe care prof. Bilașcu împreună cu colaboratorii au adus-o la actuali-tatea internațională.

La București Stomatologia și-a obținut parțial statutul academic abia la 10 ani după Cluj în 1929 când s-a înființat Învățământul Stomatologic sub formă de specializare pentru medici la Spitalul Colțea [30].

Cu nouă ani după acest eveniment, la 19 ani după Cluj, adică în 1938, Facultatea de Medicină din capitală a acceptat înființarea Catedrei și Clinici de Stomatologie cu sediul la spitalul amintit. S-a consfințit astfel definitiv, și la București, apartenența Stomatologiei la Medicină. Conducerea noii catedre de Stomatologie i-a fost încredințată de Consiliul Profesorial al Facultății de Medicină d-lui. conf. dr. Dan Theodorescu [31].

În anul următor pe baza concursului depus, conf. dr. Dan Theodorescu a fost numit profesor [32].

La înființarea Catedrei și de această dată, ilustrul chirurg Iacob Iacobovici întors de la Cluj la București și-a dat tot sprijinul, inclusiv la organizarea Societății Române de Stomatologie și Revistei Științifice a acesteia: „*Revista Română de Stomatologie*”.

Rolul lor a fost deosebit de important în evoluția noii specialități medicale. Publicația și-a propus aceleași deziderate academice pe care le avea revista bilingvă „Stomatologia” de la Cluj, înființată de Gheorghe Bilașcu, mai devreme cu 14 ani. Referindu-se la Revista Română de Stomatologie prof. dr. Dan Theodorescu a spus: „*De aci Domnilor, trebuie ca prin activitatea noastră, ca dintr-o adevărată academie să radieze lumina și să venim astfel în ajutorul confrăților noștri care-și exercită atât de frumos și de demn profesiunea*” [33].

Fiind publicată la nivel central, această revistă a beneficiat de o mai largă răspândire națională dar nu și internațională așa cum a fost cunoscută revista de specialitate de la Cluj.

De notat faptul că sub conducerea prof. Dan Theodorescu, învățământul stomatologic de la București deși a început mai târziu decât la Cluj, a luat o amploare deosebită, fondatorul lui fiind unul dintre marii ctitori ai medicinei din țara noastră. Colaborarea dintre prof. Aleman de la Cluj și prof. Dan Theodorescu de la București a fost de bun augur și dedicată dezvoltării Stomatologiei românești, atât pe linie de învățământ cât și ca asistență medicală în teritoriu sau ca activitate științifică de specialitate pe plan național.

Crearea de către prof. dr. Dan Theodorescu a primei școli dedicate personalului mediu de specialitate (surori/ tehnicieni dentari) a fost gândită pentru a fi de folos în dezvoltarea specialității și în calitatea asistenței medicale stomatologice [34, 35].

Învățământul prin Reforma din 1948 a fost unul dintre cele mai afectate domenii ale vieții sociale românești. Din acest punct de vedere Stomatologia a fost însă mai norocoasă decât celelalte specialități medicale. Pentru ea, unele reforme de sorginte sovietică au mers, pe linie academică, în consens cu evoluția mondială a specialității.

În învățământul medical rusesc și apoi sovietic, Stomatologia era parte integrantă a învățământului general medical ceea ce în sine însemna o recunoaștere importantă pentru Stomatologie. Recunoaștere care de fapt venea după cel de-al doilea Congres Internațional de Stomatologie de la Moscova, deja menționat.

Venind la noi cu acest concept, sovieticii erau într-un fel, pe același mod de gândire cu marii noștri fondatori care abia reușiseră să-i găsească Stomatologiei locul cuvenit în rândul științelor medicale. Acceptând principiul că această specialitate nu poate fi practică decât de medici specializați în ea, după instalarea noilor rânduieli s-a trecut hotărât la lichidarea rețelei practicienilor iliciți care invadaseră necontrolat specialitatea de Stomatologie. Astfel la sfârșitul primei jumătăți de veac XX s-a pus capăt diletantismului din Stomatologie. Gândirea academică și-a spus ultimul cuvânt.

În cea de-a doua jumătate a sec. XX, Stomatologia a început și s-a dezvoltat sub auspiciile Reformei învățământului din 1948 când din Disciplină devine Facultate cu trei catedre: Stomatologie Terapeutică, Ortopedie Stomatologică și Chirurgie Buco-Maxilo-Facială. Astfel, Facultatea de Stomatologie a intrat ca parte constitutivă a Institutelor Medico-Farmaceutice nou înființate de la București, Cluj, Iași, Timișoara și Târgu Mureș.

Bibliografie:

- [1] Dimitrescu, C., *Stomatologia specialitate medical* în Presa Dentară, 1924, 9, 94–104.
- [2] ***, *Figuri din Maramureșul unit cu Roma: Dr. Gheorghe Bilașco, Profesor universitar în Săptămânalul Dumineca*, Tipografia Asociațiunii pentru cultură a Poporului Român din Maramureș, anul XVI, 1939, 39, 2–4.
- [3] Ionescu, C., *Prima lucrare de Stomatologie în limba română (1828)*, Igienă, Medicina Muncii și Medicina Socială, 1989, vol. XXXVIII, nr. 5, 469–475.

- [4] Niculescu, D. D., *Învățământul și practica Dentisticii în streinătate și la noi. Memoriu prezentat Onor Senat universitar din București în toamna anului 1906*, București, Tipografia Arte Geografice Carol Göble, p. 15.
- [5] Iacobovici, I., *Cuvântare la Congresul de Stomatologie din 29–30 mai 1943 în Revista Română de Stomatologie*, 1943, 3, 72–73.
- [6] Rotaru, A., Rotarum H., *The Spirit of Professor Iacob Iacobovici in the Development of Education in Dentistry and Maxillofacial Surgery*, în *Clujul Medical*, 2015, 8, 4, 571–574.
- [7] Marian, F., *Profesor Dr. Gheorghe Bilașcu fondatorul învățământului stomatologic românesc*, în *Pagini medicale bărlădene*, 2002, 54, 8.
- [8] Baci, I., Gozariu, L., *Anuarul Institutului de Medicină și Farmacie Cluj, 1979*. Facultatea de Stomatologie, p. 185.
- [9] Marian, F., *Facultatea de Medicină. Școala Medicală Clujeană și spitalele din Cluj 1500–1990. Scurt istoric*, Editura Casa Cărții de Știință Cluj-Napoca, 2004, 101–102.
- [10] Marian, F., *Medici și farmaciști din Maramureș. Mic dicționar*. Editura Gutinul, Baia Mare, 2006, 34–37.
- [11] Lechințan, V., *Dicționar: Oficiali de Stat Români din Transilvania (1368–1918)*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2003, p. 53.
- [12] Vesö, V., *110 ani de la nașterea maramureșeanului. Gheorghe Bilașcu întemeietorul Învățământului Stomatologic Românesc în ziarul „Pentru Socialism” Baia Mare*, nr. 5950, 18 martie 1973, p. 2
- [13] ***, *Raport asupra trebuințelor Universității din Cluj. Raportul Rectorului Iacob Iacobovici la deschiderea anului universitar 1922–1923*, în *Anuarul Universității din Cluj*, an școlar 1922/23, p. 18.
- [14] Bârlea, Gh., *Presa Dentară*, 1924, 9, 1.
- [15] ***, *Arhivele de Stat ale jud. Cluj. Fond Universitatea Daciei Superioare din Cluj. Facultatea de Medicină. Fond 650, inv. 233, cota 35*.
- [16] ***, *Anuarul Universității Daciei Superioare 1920*.
- [17] Rotaru, A., *Profesor Doctor Gheorghe Bilașcu 1863–1926, fondatorul învățământului stomatologic din România*, în *cotidianul Făclia Cluj*, 2011, 23 noiembrie, p. 6.
- [18] ***, *Raportul Rectorului Sextil Pușcariu în Analele Universității Daciei Superioare 1920*.
- [19] Marina, M., *Maramureșeni – Portrete și medalioane*, Editura „Dragoș Vodă” Cluj-Napoca, 1998, 266–272.
- [20] ***, *Raportul Redactorului asupra activității primului an*, în *Revista Stomatologică 1924*, 9, 154.
- [21] Rotaru, A., *Personalitatea și misiunea istorică a Prof. Gheorghe Bilașcu. Simpozionul omagial 150 Ani de la nașterea Prof. Gheorghe Bilașcu, fondator al*

- învățămintului din România, 94 de ani de Stomatologie*, Cluj-Napoca, 29 mai 2013.
- [22] Niculescu, D.D., *Răspunderea Prof. Mina Minovici în fraudele cu diplomele dentiștilor*, Institutul de Arte Grafice și Editura „Îndreptățirea”, București, 1925.
- [23] ***, *Programul de igienă dentară a dl. ministru G. Banu*, în *Revista Română de Stomatologie* 1938, ianuarie – februarie, 1, 24.
- [24] Bilașcu, Gh., *Doctorii, Dentiștii și Tehnicienii*, în *Presa dentară*, 1921, anul I, 7.
- [25] Iacobovici, I., *Alocuțiune la Congresul de Stomatologie, 29–30 mai 1943*, în *Revista Română de Stomatologie* 1943, 3, 72–73.
- [26] Aleman, I., *Cuvânt explicativ la Revista Stomatologia*, anul X, nr.1, ianuarie-martie 1940.
- [27] Aleman, I., *Stomatologia în Medicina Preventivă*. *Ardealul Medical* 1948, 3, 160–165.
- [28] Aleman, I., *Experiența pe teren în profilaxia cariei dentare*, în *Ardealul Medical* 1948, 8–9, 707–710.
- [29] Băbuțiu, I., *Prof. Dr. Ion Aleman*, în *Revista Dentară Română* 1948, anul I, 7, 209–211.
- [30] Niculescu, D.D., *Cuvântare la ședința Societății Române de Stomatologie, la 24 nov. 1939*, în *Revista Română de Stomatologie*, 1939, anul III, 6, 12–13.
- [31] ***, *Informațiuni. Înființarea la Facultatea de Medicină din București a catedrei de Clinică Stomatologică*, în *Revista Română de Stomatologie* 1938, anul II, 5, septembrie-octombrie.
- [32] ***, *Noul titular al Catedrei de Stomatologie* în *Revista Română de Stomatologie* 1939, anul III, 3, mai-iunie.
- [33] ***, *Răspunsul d-lui. Prof. Dr. Dan Theodorescu la sărbătorirea lui ca prim profesor de stomatologie la Facultatea de Medicină din București*, în *Revista Română de Stomatologie* 1939, anul III, 6, noiembrie-decembrie, 13–14.
- [34] Theodorescu, D., *Organizarea asistenței dentare la noi în țară*, în revista „*România Medicală*”, 1940, 21, din 21 nov.
- [35] ***, *Școala de Surori – Infirmiere de Asistență Dentară* în *Revista Română de Stomatologie*, 1941, ianuarie-aprilie, anul V, 3, mai-iunie, 83.